

JAARVERSLAG 2016

Een dynamisch jaar

De renovatie van het bibliotheekgebouw, de aanbesteding van nieuw meubilair, de overgang naar een totaal vernieuwd bibliotheeksysteem, een herschikking en verhuizing van ca. 4.250 meter boekmateriaal: dit waren allemaal ingrijpende projecten die in 2016 binnen het Leeskabinet plaatsvonden.

Het aanschaffen, verwerken en uitlenen van boeken en de organisatie van lezingen: dit zijn voor het Leeskabinet standaard-activiteiten die eveneens werden uitgevoerd. Kortom het was een druk en dynamisch en bij tijd en wijle enerverend jaar!

Renovatie en verhuizing

In oktober 2015 startte de aannemer met de eerste sloopwerkzaamheden in het bibliotheekgebouw. Gedurende het hele jaar 2016 werd er gesloopt (o.a. asbest verwijderd) en werd er vooral ook opgebouwd. Aan het einde van het jaar was de constructieve verbouwing bijna voltooid. In het magazijn werd een afzonderlijk gedeelte ingericht voor de opslag van bijzonder en kwetsbaar materiaal.

Door vertraging bij de aannemer en door problemen bij de aanbesteding van het studiemeubilair was het aan het einde van het jaar zonneklaar dat ingebruikname van het gerenoveerde pand niet -zoals oorspronkelijk gepland- begin voorjaar 2017 zou kunnen plaatsvinden. De ingebruikname van het pand is inmiddels vastgesteld op 29 mei 2017. De officiële opening voor leden van het Leeskabinet is gepland op woensdag 14 juni.

Het publiek wist de weg te vinden naar de tijdelijke locatie in het V-gebouw voor het rondkijken in de open opstelling en voor het lenen van boeken. Het gesloten boekendepot bleef in de kelders van het renovatiepand gehuisvest. Het kostte in de praktijk veel overleg en af en toe enig kunst- en vliegwerk om de daar bewaarde boeken op tijd aan de balie beschikbaar te hebben. Een enkele maal was er sprake van zeer beperkte schade door bouwproblemen (lekkage en stof). Het meest kostbare en kwetsbare materiaal van het Leeskabinet, waaronder alle boeken gedrukt vóór 1801, stonden het hele jaar op een veilige plek in een van de depots van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag.

Inmiddels wierp ook de verhuizing naar het gerenoveerde pand haar schaduwen vooruit. In het nieuwe pand zullen nieuwe werkwijzen worden toegepast. Zo gaan de Universiteitsbibliotheek en het Leeskabinet gebruikmaken van een gezamenlijke Self Service Library (SSL). De aanbesteding van dit systeem vond plaats en voor de werkwijze werden de contouren vastgesteld. Bezoekers kunnen in de toekomst op alle openingstijden van het gebouw terecht om gereserveerde boeken op te halen of boeken in te leveren. Ook boeken uit de open opstelling kunnen gedurende deze brede openingstijden worden geleend.

Collectie, gebruik en beheer

Het Leeskabinet beschikt over een brede oriëntatiecollectie met als zwaartepunten: kunst, literatuur, cultuur, geschiedenis en maatschappij. De aanschaf in 2016 was erop gericht deze collectie actueel en voor de leden aantrekkelijk te houden. Voor veel leden

blijven de aanwinstentafels het hart van het Leeskabinet. Met de ingebruikname van het nieuwe bibliotheekstelsel (juli 2016) werd het mogelijk de aanwinstentafels via de website ook in digitale vorm te presenteren. Vanuit de titellijsten kan de gebruiker doorklikken naar de catalogus om meer informatie over het boek te vinden en eventueel de titel alvast te reserveren.

In totaal werden ca. 2.200 banden aan de collectie toegevoegd. Dit betrof deels -naast de reguliere aanschaf van boeken en tijdschriften- ook de ontsluiting van nog niet verwerkte geschenken. Door de vele (renovatie-)projecten en door ziekte van medewerkers werd in 2016 aanzienlijk minder tijd besteed aan het opschonen van het magazijn en het verwerken van geschenken dan in de twee afgelopen jaren. De opschoning van het tijdschriftendepot is derhalve uitgesteld tot na de zomer van 2017. De depotplaatsing van de boeken werd aanzienlijk verbeterd door de interne verhuizing die in de zomer van 2016 plaatsvond. Het grootste deel van de collectie (4.250 strekkende meter) werd verplaatst naar een nieuw ingericht deel van het depot. Hierbij werd een consequente formaatplaatsing toegepast, waardoor het collectiebeheer in de toekomst aanzienlijk wordt vergemakkelijkt en waardoor een zeer compacte opstelling gerealiseerd is.

In juli werd het bibliotheekstelsel dat vele jaren door de Universiteitsbibliotheek en door het Leeskabinet werd gebruikt (Pica) vervangen door een nieuw systeem (WMS) van dezelfde leverancier OCLC. Deze omvangrijke operatie is succesvol verlopen. Alle systemen zijn ingrijpend gewijzigd: het nieuwe systeem werkt in de 'cloud' en biedt meer mogelijkheden voor het beheer van elektronische collecties dan het oude Pica systeem. Overigens wordt het WMS systeem inmiddels door veel Universiteitsbibliotheeken in Nederland toegepast. Ook de Koninklijke Bibliotheek bereidt een transitie naar dit systeem voor. Om de leden van het Leeskabinet wegwijs te maken in de nieuwe catalogus, is een uitvoerige instructie (incl. filmpjes) opgenomen op de homepage. Met de introductie van het nieuwe systeem is het over en weer lenen vanuit de collecties van UB en van Leeskabinet aanzienlijk vereenvoudigd: leden RLK kunnen nu met de lenerspas van het Leeskabinet ook boeken lenen bij de UB. De aparte UB-pas voor RLK leden is vervallen. Ook is het mogelijk om boeken van de UB en van het Leeskabinet af te halen op andere locaties van de Erasmus Universiteit: Erasmus MC of ISS in Den Haag. Van deze service maken vooral studenten van het ISS (Institute for Social Sciences) regelmatig gebruik.

Het gebruik van de collectie is in 2016 gedaald met ca. 7%. Vooral het gebruik van de oudere jaargangen uit tijdschriftencollectie neemt sterk af. Dit is in lijn met de ervaringen van andere bibliotheken. Het Leeskabinet kan de leden nog geen service verlenen op het terrein van e-books. Dit is beslist van invloed op het uitleencijfer. Maar ook de teruggang van het aantal leden en de slechte bereikbaarheid van de campus in 2016 zijn debet aan deze daling. Het aandeel in het totale gebruik door medewerkers en studenten van de EUR bleef met ca. 40% gelijk, waarbij het aandeel van de studenten groeit ten koste van het gebruik van medewerkers. Met de verhuizing van het Leeskabinet in 2017 naar het gerenoveerde bibliotheekgebouw, kan de actuele collectie op een vanzelfsprekender en aantrekkelijker wijze bij studenten en leden onder de aandacht worden gebracht.

Lezingen en activiteiten

Het Leeskabinet organiseerde in 2016 acht maal een lezing met in totaal ca. 600 bezoekers. Bij diverse lezingen werd samengewerkt met andere organisaties: met Erasmus SG, met het Nederlands Klassiek Verbond (Rotterdam), Poetry International, VSB Poëzie-

prijs en met Boekhandel v/h Van Gennep. De lezingen vonden alle plaats op de campus, meestal in de Senaatszaal. Tweemaal werd gebruik gemaakt van de theaterzaal van het Erasmus Paviljoen. De interviews werden verzorgd vanuit de kring van het Leeskabinet en van de EUR: door prof. Frans-Willem Korsten (EUR), door Maria Heiden (lid Hoofdcommissie) en door Berrie Vugts (medewerker Leeskabinet). Door samenwerking, locatiekeuze en interviewers uit eigen kring, kon binnen de bescheiden begroting van het Leeskabinet toch dit grote aantal activiteiten plaatsvinden.

Het lezingenjaar werd geopend op 12 januari: twee genomineerden van de VSB Poëzieprijs 2016 bezochten het Leeskabinet: Maud Vanhauwaert en Geert van Istendael. Op 17 februari werd Luuk Kooijmans geïnterviewd over zijn boek *Het geheim van de Valeriusstraat*. Dit boek is een indringend verhaal over goed en fout tijdens de oorlog. Goed en fout binnen één familie: het gezin van zijn grootouders. Met ca. 140 bezoekers was het interview op 14 maart met Connie Palmén tijdens de Boekenweek verreweg de best bezochte lezing. Berrie Vugts sprak met Connie Palmén over haar laatste boek *Jij zegt het*. Kort daarna (23 maart) sprak classicus Jan Bloemendal over *De verrassende moderniteit van Erasmus*. Aansluitend op de jaarvergadering (21 april) sprak Arjen Fortuin over zijn in november 2015 verschenen boek: *Geert van Oorschot, uitgever*. Hij schetste mede aan de hand van citaten en anekdotes een beeld van deze spraakmakende Nederlandse uitgever uit de vorige eeuw. Historica en alumnus van de EUR, Tania Heimans, sprak op 24 mei over haar boek *Het huis met de leeuwen*. Een roman over het mondaine Rotterdam van de jaren dertig, een boek over een eigenzinnige vrouw, wars van conventies. Na de zomer vonden nog twee activiteiten plaats: Sanne van Heijst werd geïnterviewd over *Philips-meisje van Kamp Vught*. Zij schetste daarbij het levensverhaal van een joodse vrouw die de oorlog overleefde omdat ze deel uitmaakte van een selecte groep gevangenen in Kamp Vught. Het levensverhaal van Rob van Gennep, de markante uitgever van links Nederland, was onderwerp van het interview op 13 december. De auteur van zijn biografie Geke van der Wal werd geïnterviewd door Maria Heiden, die samen met Rob van Gennep de Rotterdamse vestiging van diens boekhandel opzette (nu Boekhandel v/h Van Gennep).

Hoofdcommissie en bestuurlijke aangelegenheden

De samenstelling en de taakverdeling binnen de Hoofdcommissie bleven ongewijzigd. De commissie vergaderde vier keer met de bibliothecaris, waarvan eenmaal in aanwezigheid van de bibliothecaris van de Universiteitsbibliotheek. Daarnaast voerde de bibliothecaris diverse malen overleg met de voorzitter en de penningmeester over financiële en personele zaken. Met het bestuurslid Maria Heiden werd enkele malen afzonderlijk overlegd over het lezingenprogramma.

Het bestuur stemde in met de gewijzigde leenstructuur, waardoor leden Leeskabinet op basis van hun pas van het Leeskabinet ook boeken kunnen lenen bij de UB. Voor de externe leden van de UB geldt dat zij daarmee dezelfde rechten krijgen als leden Leeskabinet. Zij worden in principe beschouwd als leden RLK. Het Leeskabinet is hiermee het kanaal voor externe lidmaatschappen van de UB. Vanaf 2017 zal dit ook financieel tussen UB en Leeskabinet worden verrekend.

Samen met de bibliothecaris van de UB formuleerde de bibliothecaris van het Leeskabinet de contouren tot 2025 met betrekking tot de samenwerking UB en Leeskabinet. In de vergadering van november 2016 stemde het bestuur met deze notitie in. De hoofdlijn is daarin samengevat als:

De komende jaren zal zowel RLK als UB zich verder concentreren op de eigen sterke punten en voor andere zaken een beroep doen op de expertise van de an-

der. Voor het RLK betekent dit een brede culturele oriëntatie, gebaseerd op een actuele, goed toegankelijke, gedrukte collectie, die de basis vormt voor culturele activiteiten voor leden en geïnteresseerden in de universitaire gemeenschap. Door de eigen sterke punten uit te bouwen, versterkt het RLK het eigen gezicht. Voor digitale diensten en de bedrijfsprocessen rond circulatie en verwerking in de back-office leunt het RLK op de UB. Voor de UB betekent dit een focus op digitale diensten, gericht op onderwijs en onderzoek. Voor culturele activiteiten en expertise op de gedrukte collectie leunt de UB op het RLK.

Omdat de huidige bibliothecaris heeft aangegeven per 1 juli 2017 met pensioen te gaan, werd in december door de Hoofdcommissie met de UB gesproken over profiel en procedure rondom de opvolging. De werving werd in januari 2017 gestart.

De bibliothecaris van het Leeskabinet participeert in het management team van de Universiteitsbibliotheek. Rondom de renovatie van het bibliotheekgebouw en de introductie van het nieuwe bibliotheekstelsel werd nauw en vruchtbaar samengewerkt met de Universiteitsbibliotheek.

Leden en PR

Het ledenaantal per 31-12-2016 bedroeg 1.314; op dezelfde peildatum 2015 was dit 1.297. De ledenwinst is geheel veroorzaakt doordat de externe leden van de UB vanaf 2016 ook meegerekend worden als leden Leeskabinet, omdat zij vanaf juli dezelfde faciliteiten kregen. Dat betekent dat er bij de traditionele kern van Leeskabinet-leden wel degelijk sprake is van een merkbare afname.

In 2016 heeft het Leeskabinet geen extra wervingsactiviteiten voor nieuwe leden georganiseerd. De uitstraling van het Leeskabinet was door tijdelijke huisvesting en de tijdelijke slechte bereikbaarheid van de campus niet optimaal. Verwacht wordt dat met de ingebruikname van het gerenoveerde bibliotheekgebouw in 2017 de uitstraling van het Leeskabinet fors zal toenemen. Deze attractiviteit moet het uitgangspunt zijn van een vernieuwde ledenwerving. Het Leeskabinet is inmiddels ook actief op Facebook, Twitter en Instagram. Verder werd de website aangepast aan de nieuwe cataloguspresentatie.

Financiën

Als bijlage 3 is de staat van baten en lasten opgenomen over 2016. Een uitgebreide jaarrekening is op verzoek beschikbaar. Het negatief saldo 2016 bedroeg € 15.752. Het negatief saldo is ten laste gebracht van de post Reserve exploitatievoorziening, die daarmee uitkomt op: € 9.673. In overleg met de kascommissie is met ingang van 2011 het kapitaal vastgesteld op € 250.000.

Het koersverschil 2016 was evenals in het boekjaar 2015 positief en bedroeg € 11.585 en is ten bate gebracht van de post Reserve koersverschillen die daarmee uitkomt op: € 111.404.

In 2016 zijn de standaard exploitatiekosten in lijn met de kosten van 2015. Een deel van de aanschaf (Grenzeloos Lezen) komt niet ten laste van de standaard exploitatie, maar wordt bekostigd uit een reservering voor dit doel.

Personeel

Twee medewerkers van het Leeskabinet waren in 2016 langdurig ziek. Hun taken zijn door collegae overgenomen, vooral door Elsbeth van der Ploeg die op tijdelijke projectbasis aan het Leeskabinet was verbonden.

Eind van het jaar ging Trudi Jansse met pensioen. Ruim 15 jaar verzorgde zij de besteladministratie van het Leeskabinet. De daardoor ontstane vacature-ruimte werd per 1 januari 2017 ingevuld met de benoeming van Elsbeth van der Ploeg tot informatiespecialist bij het Leeskabinet.

De projecten rondom renovatie en introductie van het nieuwe bibliotheekstelsel hebben in 2016 veel extra inspanning en creativiteit geëist van de medewerkers.

Pierre N.G. Pesch (bibliothecaris)

Bijlage 1 : Hoofdcommissie, commissarissen, kascommissie en personeel

Hoofdcommissie

Mr. H.E.M. Vrolijk, voorzitter (tot 2017)
 Mr. J. de Muinck Keizer, penningmeester/secretaris (tot 2019)
 Prof. dr. C.W.A.M. van Paridon (tot 2017)
 Dr. T.R. Barnard (tot 2017)
 Mevr. M. W. Heiden (tot 2019)
 Mevr. dr. C.B.M. Thoen (tot 2017)

Commissarissen

Prof. dr. E.H. Cossee	Mevr. mr. H.C. ter Kuile-van der Hoeven
Mevr. drs. A.M.L.R. Djajasoebrata	Prof. dr. W.M. Lammerts van Bueren
Drs. J.H. van Dorp	Mevr. D.X. Lansdaal-Schuit
Mevr. mr. A. Dupain	Mevr. drs. J. de Man
Mevr. mr. E.M. van der Dussen	Dr. R.L. Schuurmsma
Mr. J.J.H. Gerritzen	Dr. P.E.L.J. Soetaert
Mevr. dr. H.J.C. van Herwaarden-Rijlaarsdam	Dr. J. Spoelder
J.D. Hillen	Mr. G.C. van den Steenhoven
Mr. M. Hooykaas	Drs. M. van der Velden

Kascommissie: Mevr. mr. M. Gerritzen en drs. A.B. Westra

Personeel

Drs. P.N.G. (Pierre) Pesch, bibliothecaris	drs. E. (Elsbeth) van der Ploeg (projectbasis)
Drs. E.M. (Elsa) Valente, coördinator back-office	J.J. (Jeannette) Ruytenberg-Paul
Dr. A.J. (Berrie) Vugts, coördinator front-office	
M.A.R. (Anette) Barreto-Rodrigues Pereira	M.A. (Margriet) van Duin-Zijlstra (vrijwilliger)
T. (Trudi) Jansse (t/m 30-12-2016)	J. (Jeroen) Klapwijk (vrijwilliger; tot 31-12-2016)
A. (Arie) Kers	Dr. T. (Tela) Pamir (vrijwilliger)

Bijlage 2: Kwantitatieve gegevens 2014 tot en met 2016

Verdeling boekaanschaf (in banden)	2014	2015	2016
<i>geschiedenis</i>	15%	17%	15%
<i>wijsbegeerte en theologie</i>	6 %	6%	4%
<i>kunst en kunstgeschiedenis</i>	9%	11%	8%
<i>taal- en letterkunde</i>	57%	48%	54%
<i>(hierbij literatuurgesch. enz.)</i>	(7%)	(9%)	(16%)
<i>sociale wetenschappen / maatschappij</i>	7%	8%	9%
<i>overige vakgebieden</i>	6%	10%	10%
Aanwinsten (in banden)	2.747	3.061	2.280
Totale collectie (in banden per 31-12)	ca. 267.700	ca. 270.500	ca. 272.750

Het is niet mogelijk om het aantal banden exact weer te geven. In het totaal is vanaf 2014 ook meegenomen een schatting van niet vervangen vermiste, dubbele of afgestoten (slechte) exemplaren.

	2014	2015	2016
Aantal leden (per 31-12)			
<i>Individuele leden</i>	398	373	347
<i>Huisgenoten-leden</i>	658	636	612
<i>Overigen (collectief en studenten niet EUR)</i>	184	177	84
<i>Kennismakingslidmaatschappen</i>	98	111	99
<i>Externe leden via UB</i>	-	-	<u>172</u>
	1.338	1.297	1.314

Door gewijzigde afspraken met de UB mogen vanaf 1 juli 2016 ook externe leden UB lenen bij het Leeskabinet; derhalve gelden zij als lid Leeskabinet. Vanaf 2017 zullen ook de daarmee verbonden lidmaatschapskosten aan het Leeskabinet worden toegedeeld.

Aantal uitgeleende boeken (incl. verlengingen en inzages aantal 2016 t.o.v. 2015: 92,8%)	22.013	21.828	20.264
---	--------	--------	--------

Bijlage 3: Staat van baten en lasten

	2014	2015	2016
Lasten			
Boeken en periodieken	38.091	36.861	37.352
Algemene kosten	<u>10.953</u>	<u>10.662</u>	<u>8.324</u>
Totaal	49.044	47.523	45.676
<i>De aanschaf boeken en periodieken is excl. € 2.547 in het kader van Grenzeloos Lezen)</i>			
Baten			
Contributies	28.771	27.020	25.658
Interest bank/giro	792	713	2.805
Baten op effecten/winstdeling	15.267	9.813	818
Overige inkomsten	1.734	1.970	643
Negatief saldo	<u>2.480</u>	<u>8.007</u>	<u>15.752</u>
Totaal baten en saldo	49.044	47.523	45.676

Toelichting 2016

Lasten

- 'Boeken en periodieken': boeken € 26.603 en incl. Grenzeloos Lezen: 29.150) en periodieken € 10.749

- 'Algemene kosten':

<i>lezingen</i>	€ 3.140
<i>bankkosten en niet terugontvangen dividend</i>	€ 2.819
<i>diverse kosten</i>	€ 945
<i>administratie / bestuurskosten</i>	€ 540
<i>projecten</i>	<u>€ 880</u>
<i>Totaal</i>	€ 8.324

Baten

- Voor het project Grenzeloos Lezen was eind 2016 een bestemmingsreserve beschikbaar van (€ 22.894). In 2017 wordt deze reserve extra aangewend voor een manifestatie Grenzeloos Lezen, waarvoor een buitenlandse auteur zal worden uitgenodigd.

- 'Negatief saldo'. Met ingang van 1-1-2011 is het kapitaal vastgesteld op € 250.000. Resteert bovendien per 1-1-2016: € 25.425 als 'Reserve exploitatievoorziening': hiervan is afgeboekt het exploitatietekort 2016 (€ 15.752). Het koersverschil aandelen 2016 (€ 11.585) is bijgeboekt bij de 'Reserve koersverschillen'. Het saldo hiervan ultimo 2016 bedroeg: € 111.404.

Bijlage 4: Schenkerslijst 2016

Personen: Mevr. drs. E.M. de Almeida Valente, drs. J.J.E. Blok, Mevr. drs. C. Boele, mr. dr. C.P. Briët, mevr. mr. A.R.G. van Dijk, drs. M. Dicke, drs. J.C. van Duin, dr. S. Eikelboom, dr. C. van Herwaarden, prof. dr. J. van Herwaarden, A.M. Lels, mevr. dr. T. Marreiros Bago d'Uva, Chr. Mast, mr. J. de Muinck Keizer, C.F. Plaisier, mevr. F. Pleysier.

Instellingen en bedrijven (voor zover niet anders vermeld: te Rotterdam): Bataafsch Genootschap, Centrum Beeldende Kunst, College van Bestuur van de Erasmus Universiteit Rotterdam, Damesleesmuseum (Den Haag), Departement Rotterdam der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, Durham University / Sir William Luce Memorial Fund (U.K.), Embassy of the Republic of Turkey (Den Haag), Erasmus Alumni Vereniging, Erasmus School of Law, Erasmus Universiteit Rotterdam, Faculteit der Sociale Wetenschappen van de Erasmus Universiteit Rotterdam, Gemeente Breda (Breda), Groene Amsterdammer (Amsterdam), Havenbedrijf Rotterdam, Historisch Genootschap De Maze, Hogeschool voor Muziek en Dans/Codarts, International Institute for Asian Studies (IIAS) (Leiden), International Institute of Social History (Amsterdam), J.E. Jurriaanse Stichting, Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed (Culemborg), LCTB International Library Trust (Tokyo), De Nederlandsche Bank (Amsterdam), Nederlandse Commissie voor Internationale Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling (NCDO) (Amsterdam), Nippon Foundation (Japan), NT Publishers, Premsela (Amsterdam), Protestantse (wijk)gemeente Rotterdam-Kralingen, Rotterdam Partners, Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur, Rotterdamse Schaakbond, Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (Amersfoort), Saudi Aramco (Saoedi-Arabië), Soka Gakkai International Office (Japan), Stad en Bedrijf: historisch onderzoeksbureau, Stichting Bevordering van Volkskracht, Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij (SOMA) (Brussel), Theosofische Vereniging in Nederland (Amsterdam), Tijdschrift 'Terras' (Amsterdam), Uitgeverij Lisdodde (Heerlen), Uitgeverij Martijs (Utrecht), Universiteitsbibliotheek van de Erasmus Universiteit Rotterdam, Universiteitsbibliotheek Rijksuniversiteit Groningen, Vereniging van Vrijzinnig Hervormden Rotterdam.